

STONEHENGE -Régi vagy újjáépített valóság !

Stonehenge talán a leghíresebb őskori műemlék a világon , része annak a Nyugat-Európai megalitós kultúrának , melynek emlékei az Atlanti-óceán egész partvidékén megtalálhatók , Spanyolországtól egész Dél-Skandináviáig , beleértve a brit szigeteket is. E kor építészetét, megalitikus építészetnek „nagykö” kulturának is nevezik (görögül mega- lithosz -nagykö) , mert megépítésükhöz hatalmas kőtömböket használtak „melyek nélkülözik a kötőanyagot , alapozásuk gyenge és stabilitásukat a kövek nagy súlya biztosítja .Építkezés eredeti célja nem ismeretes számunkra , de az évszázadok során sokféle elmélet fogalmazódott meg Stonehengével kapcsolatban. Az építmény-együttes több – kör alakú – szerkezeti részből áll. Kívülről árok határolja, e mögött pedig közvetlenül egy töltés emelkedik. A kört északkeleten bejárati nyílás szakítja meg, amihez az ún.*Sugárút* vezet. A kör közepén patkó alakban elhelyezett, harmadidőszaki homokkőből faragott oszlopok állnak,(*hármaskövek* vagy trilitek) ezeket páronként vízszintes kövek kötötték össze. A patkón belül kisebb, *granulitból* (diabázból, riolitból és vulkáni hamából álló kőzet) faragott oszlopok voltak, de ezek mára eltűntek.

Nevezetes kövei:

- az ún. oltárkö,
- az áldozókö,
- a két stációkö és a sarokkö, (amely a bejárat közelében, a Sugárút közepén áll).A töltés belső oldalán két kisebb kör alakú árok sík földdarabot vesz körül; ezeket északi és déli sírhalomnak nevezik, közepükön valaha szintén köoszlopok emelkedhettek.

Az első szakasz i.e. 2750 táján kezdődött, csaknem 200 évvel az egyiptomi Kheopsz piramis felépítése előtt. Ebben az időszakban egy körülbelül 115 méter átmérőjű alacsonyabb külső körsáncot építettek, amely egy csaknem 2 méter mély sáncárkot vesz körül. A Britanniában élt kőkorszaki emberek a belső sáncon belül, egymástól egyenlő távolságra 56 gödröt ástak (a kutatók a mai napig nem tudják, milyen célt szolgált). A körsánc észak-keleti oldalán bejárat található. Előtte egy hatalmas megmunkálatlan, körülbelül 5 méter magas homokkő áll, amelyet ma sarokkönek (Helle Stone) neveznek. A nyári napfordulón,a körsánc középpontjából nézve,felette kel fel a Nap.

Első szakasz

A második szakasza i.e. 2100 táján kezdődött. Ebben az időszakban két befejezetlen körben 80 darab (ma kék-kőnek nevezett) nagy, kékes színű követ állítottak fel. Egy széles utat is építettek, ami észak-keletre, az Avon folyó felé körülbelül 3 km távolságra vezet. A kék-kövek Délnyugat Walesből származnak, a Stonehenge-től 210km-re fekvő

Preseli hegységből. A köveket feltehetően vízen szállították. A folyók rendszerét kihasználva csak egy rövid útszakaszon szállították a köveket szárazföldön. Ezt alátámasztja, hogy 1988-ban egy kék-kő tömböt találtak a Daugleddau folyó medrében., hasonló nagyságú, mint a stonehengei kövek, és a lelőhelye is arra utal, hogy akkor süllyedhetett el, amikor lefelé úsztatták a folyón.

A harmadik szakasz

-körülbelül i.e.2000-től 1000-ig tartott bronzkorban eltávolították a kék-kő kört, és létrehoztak egy körülbelül 30 db függőleges homokkő oszlopból álló körsáncot. Az oszlopokat kőarchitrátovok kötik össze. A homokkő tömbök súlya átlagosan 30 tonna, magasságuk 5 méter. A körön belül állították fel az 5 darab még magasabb kőkaput. Végül két csoportban újra felállították a kék-köveket. Az álló homokkő oszlopokat középtájon enyhén domborúra faragták, ezért lentről egyenesnek látszanak. A körülbelül 30 méter átmérőjű kör úgy jött létre, hogy a homokkő tömbök tetejére körös-körül összeér. Az architrátovokat hajlított ívben faragták meg, így összeillesztésük után kört alkottak.

-az első feljegyzések a Szicíliai Diodorosz történetírótól származnak , aki szerint „ *A szigeten egy Apollónak szentelt gyönyörű liget van és egy különös kerek alakú templom , amelyet sok áldozati adomány díszít*” -

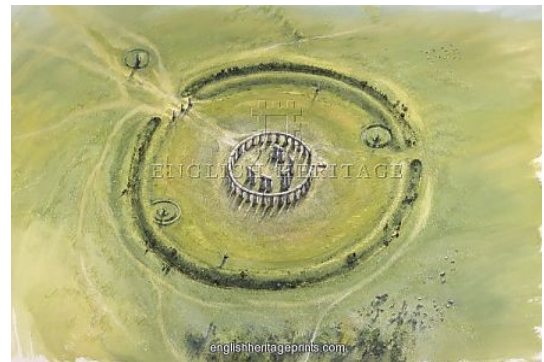
12. században Geoffry of Monmouth, - krónikás úgy vélte, hogy a köveket Merlin ,a nagy varázsló mágiáihoz szállították ide Írországból és állították fel itt.

1620-ban I. Jakab király utasítására Inigo Jones elkészítette a kökör alaprajzát és úgy vélte, hogy egy római templom volt. Az első valódi terepmunkát, 40 évvel később John Aubrey végezte el. Ő fedezte fel a töltésen belül lévő, később róla elnevezett lyukakat. Feltételezése az volt, hogy Stonehenge nem lehet más, mint egy druida templom.

1740-ben William Stukeley is publikált egy művet, melynek címe Stonehenge, a druidáknak visszaadott templom . Még századunk elején is sokan gondolták azt, hogy korai bronzkori emberek építették , ezek az elméletek az ún. mükénéi aknasírokban talált leletekkel hozták összefüggésbe. A 19. században már több régész is állította, hogy ez az eredeti konstrukció még a vaskori druidáknak is sokkal korábbi periódushoz kell, hogy tartozzon. A radiokarbon vizsgálatokkal kapott dátumok viszont jóval a mükénéi civilizáció felemelkedése elé helyezték a masszív építmény keletkezését. Az 1960-as években kezdték meg feltárni minőségi, statigrafiai ásátásokkal Stonehenge építésének különböző fázisait. Stuart Pigott és Richard Atkinson bizonyította be, hogy az építmény késői neolitikumban nőtt és fejlődött ki. (A feltevések szerint a III. fázis valószínűleg i.e. 1700-2000-ből való.)

Második szakasz

Harmadik szakasz

Stonehenge -Régi vagy újjáépített valóság !

A történészek nem említenek egy titkot Stonehengével kapcsolatban , azt hogy a XX. században számtalan restaurálási munkát végeztek , amelyeket Brian Edward történész , nem restaurálásnak , hanem *újjáépítésnek* nevez .Cristopher Chippindale a Cambrigi Egyetem régészeti levéltárosa elismerte , hogy amit ma Stonehengében látunk ,az a XX. századi újjáépítési munkálatok eredménye és csak nagyon kevés része maradt érintetlen az utókor számára. Mi volt a nagymértékű újjáépítés célja ?- Az angol történelem legrégebbi műemlékének előtérbe helyezése -kozmetizált állapotban ?.

Történet érdekessége ,hogy az útikönyvek teljesen mellőzik a restaurálással , újjáépítésrel kapcsolatos adatokat , pedig Brian Edwards szerint „Stonehengét történelmileg megtisztították ,ép úgy mint a közelbe lévő Avesburyt, melyet a 20-30-as években teljesen újjáépítettek ,ara emlékeztet , hogy talán ilyen volt több ezer évvel ezelőtt , mert amit jelenleg látunk ,nem több mint 50 éves és nem az őskor emberének alkotása , hanem a műemlékvédők XX. századi alkotása!

John Castable: Stonehenge.1836

Stonehenge napjainkban

Stonehenge ,restaurálási munkálatok 20-ik században

Brian Edwards megvádolta a kulturális örökséért felelős English Heritage-ot , hogy a turisták előtt eltitkolja a műemlék valódi állapotát , mivel egyetlen kézikönyv , útmutató sem tesz említést arról ,hogy a restaurálás során a négyezer éves oszlopok mekkora átalakuláson estek át. Kutatásai során rávilágított arra , hogy az oszlopokat eredeti helyükről elmozdították, néhányat stabilizációs céllal átfaragtak , megerősítettek , sőt beton alapban rögzítettek.(1919-1920 6 követ , 1958 -oltárkö ,trilithonok,1959 - 3 követ , 1964 – 4 követ)

John Castable 1835-ben festett festményén egy teljesen más Stonehengét mutat meg nekünk, mely nem nagyon hasonlít a mostani műemlékhez. A Viktoriánus korszakban kedvenc kiránduló helye volt a környék lakóinak, a vasút megjelenése a látogatók számának a növekedését eredményezte, többségében Londoniak zajos tömege uralta az emlékmű környékét, kik kalapáccsal próbáltak letörni darabokat róla, hogy szuvenirként haza vigyék, ezzel nagymértékben károsítva az emlékmű történelmi értékét. Egy másik érv amely alátámasztja Edwards elméletét, 1901-ben az akkori tulajdonos Sir Edmund Antrodus felajánlotta megvételre 50,000 Fontért az angol kormánynak, de visszautasító választ kapott. A világon egyedi eset, hogy 1915-ben a Stonehenge a Világörökség egyik legismertebb műemléke árverésen cserélt tulajdonost mindössze 6,600 Fontért (régóta angol font). Az 1901-ben elkezdett restaurálási munkák, folytatódtak az állami tulajdonba kerülés után is és az újjáépítések eredményeként Anglia egyik leglátogatottabb műemléke lett. (közel 1.000.000 turista)

Az English Heritage cáfolta, hogy a restaurálási információkat szándékosan hallgatták el a közvélemény előtt és megígérték, hogy kijavítják a felmerülő hiányosságokat.

Stonehenge tulajdonosainak listája.

929 – 1540 Amesbury apátság

1540 – 1615 Edward Seymour, Somerset hercege és Lord Protector

1615 -1628 Robert Newdyke

1628 -1678 Sir Laurence Washington – George Washington öse

1678 -1720 Tiszteletes Thomas Hayword - majd a Bruce család házasság révén

1720 – 1824 Lord Carleton - később Queensbury Károly herceg örökölte

1824 – 1915 Antrodus család

1915 – 1918 Cecil Chubb vásárolta meg árverésen a Salisbury Palace Theatre-ben

1918 Cecil Chubb az államnak adományozta

Források:

English Heritage: Stonehenge Guide

Thomas Veser :Az emberiség kincsei. Virágörökségünk. 1977. Budapest Officina Nova
Várkonyi. N -Panyik. I -Selley. Stonehenge 1975. Budapest. Corvina Kiadó.

Roger Taverner: The Western Daily Press: How the Rebuilt Stonehenge 2001/08/01

KÉPEK: Wiltshire Régészeti Társaság és ,English Heritage- képek.

Szőcs Béla